

Sygn. akt: I C 456/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Monika Strzyżewska
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Agata Załęska

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2017 r. w Ostrołęce

sprawy z powództwa (...) S.A w W.

przeciwko **M. M. (1)**

o zapłatę

orzeka:

1. powództwo oddala;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 8 lutego 2017r. (...) S.A z siedzibą w W. wystąpił przeciwko M. M. (1) o zapłatę kwoty 183.500 zł wraz z ustawowymi od dnia 22 lipca 2015r. do 31 grudnia 2015r. oraz odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu powód wskazał, że poniósł odpowiedzialność gwarancyjną za wyrządzoną przez pozwanego szkodę i wypłacił pokrzywdzonej rodzinie C. zadośćuczynienie z tytułu śmierci ich męża i ojca w dniu 28 października 1998r. poniesionej w wypadku samochodowym, którego sprawcą był pozwany.

W dniu 31 marca 2016r. Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym zasądził żadaną kwotę.

W ustawowym terminie pozwany M. M. (1) zaskarżył w całości powyższy nakaz zapłaty sprzeciwem, żądając oddalenia powództwa. W obronie podjętej przed sądem wskazywał na szereg okoliczności takich jak: nieproporcjonalnie wysoka wartość wypłaconego zadośćuczynienia, brak środków do życia, zasady współżycia społecznego, przyczynienie pokrzywdzonego wobec upojenia alkoholowego w czasie wypadku.

W piśmie procesowym z dnia 21 czerwca 2017r. profesjonalny pełnomocnik pozwanego wskazał na brak podstawy prawnej do dochodzonego roszczenia opartej na instytucji regresu nietypowego, ze względu na stan prawny obowiązujący w dacie wypadku komunikacyjnego spowodowanego przez pozwanego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany M. M. (1) w dniu 28 października 1998 r. w K. naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, iż kierując samochodem marki Ż. o numerze rejestracyjnym (...) o niesprawnym układzie hamulcowym zasadniczym i pomocniczym, niesprawnym oświetleniu oraz nadmiernym luzem w układzie kierowniczym potrafił poruszającego się na jezdni R. C., który w następstwie doznanych obrażeń poniósł śmierć na miejscu wypadku, a następnie oddalił się z miejsca zdarzenia. Sąd Rejonowy w Pułtusku uznał pozwanego winnego czynu wyczerpującego dyspozycję przepisu art. 177 § 2 Kodeksu karnego w związku z art. 178 § 1 KK, skazując go na karę 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności. Apelację od wyroku wniósł obrońca, w następstwie czego Sąd Okręgowy w Ostrołęce II Wydział Karny wyrokiem z dnia 26 marca 2001 r. (II Ka 76/01) zmienił wyrok w ten sposób, iż wykonanie orzeczonej kary warunkowo zawiesił na okres pięciu lat, w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymując w mocy. Pojazd prowadzony przez sprawcę objęty był ochroną ubezpieczenia OC pojazdów mechanicznych w okresie od dnia 4 stycznia 1998 r. do dnia 3 stycznia 1999 r. Powódka poniosła więc odpowiedzialność gwarancyjną za wyrządzone przez niego szkody majątkowe i niemajątkowe wobec poszkodowanych - C.. z racji zgłoszenia przez nich szkody w drodze ugody wypłacono im zadośćuczynienie. I tak na rzecz żony zmarłego N. C. (1) wypłacono świadczenie w wysokości 39.500,00 zł, w tym 31.500,00 zł zadośćuczynienia oraz 8.000,00 odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej. Wobec czworga dzieci zmarłego - A. M. (1), A. M. (2) oraz Ł. i K. C. (1) wypłacono świadczenia w wysokości po 36.000 zł, w tym po 29.000 zł zadośćuczynienia oraz po 8.000 odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej. Świadczenia w łącznej wysokości wyniosły 183.500.00 zł. Za podstawę prawną dochodzonego powódka przyjęła § 33 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 310 z późn. zm.). Powołała się na uprawnienie dochodzenia od kierującego pojazdem zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC odszkodowania, jeżeli kierujący wyrządził szkodę umyślnie lub w stanie po spożyciu alkoholu albo będąc pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii; wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa; nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o pościg za osobą podjęty bezpośrednio po popełnieniu przez nią przestępstwa lub zbiegł z miejsca zdarzenia Według powoda ustawodawca powtarzając powyższą regulację w art. 43 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1152) z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2004 r., stworzył podstawę do sformułowania roszczenia regresowego, z którym Zakładowi ubezpieczeń oraz Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu, w przypadkach określonych w art. 98 ust. 2 pkt 1, przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący wyrządził szkodę umyślnie, w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości albo po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii; wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa; nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o pościg za osobą podjęty bezpośrednio po popełnieniu przez nią przestępstwa; zbiegł z miejsca zdarzenia.

Pozwany M. M. (1) L.42 - okres probacyjny kary odbył bez zakłóceń, nie popełnił innego przestępstwa, zwłaszcza z zakresu ruchu drogowego. Mieszka wraz z rodziną w miejscowości G., która założył 5 lat temu. Jest ojcem 2 – ga dzieci w wieku 2 i 4 lata. Wraz z nimi zamieszkuje także 14 dziecko jego żony. Wszyscy pozostają na jego utrzymaniu. Od czterech lat pracuje na umowę zlecenia w zakładzie mleczarskim, obsługując wózki widłowe, gdzie uzyskuje 726,32 zł brutto. Jest właścicielem 4 ha gospodarstwa, które rocznie przynosi ok.3.000 zł dochodu. Z dopłat unijnych otrzymuje ok.4.000 zł. rocznie. W 2014r zaciągnął kredyt w (...) -u w kwocie 15.000 zł na zakup używanego ciągnika. Spłaca go po 370,15 zł miesięcznie. W obejściu posiada jedną krowę, z której nie dostarcza mleka do zlewni.

pozwany w toku procesu załamał się. Zgłasza myśli samobójcze. Jest jedyną osobą utrzymująca rodzinę i sprawująca opiekę na chorymi rodzicami.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie następujących dowodów: oświadczenia stron w zakresie w jakim stały się niesporne, potwierdzenie pokrycia ubezpieczeniowego K 24, ugoda k 26, wypłata dla A. M. k 27, zgłoszenie szkody K 28, 29, 30, 31, 32, ugoda z A. M. K 33, wypłata środków dla niej K 34, 35, 36, 37, 38, ugoda z K. czyżewskim k 39, wypłata dla niego k 40, 41, 42, ugoda z Ł. C. k 43, wypłata dla niego k 44, 45, 46, 47, ugoda z R. C. 48, wypłata środków dla niego k 49, wypłata dla N. C. (2) k 50, 51, wyro II K 331/99 k52-59, potwierdzenia wypłat środków k 93-102, sprawozdania z wywiadu pokrzywdzonych k 103-108, list k 109, dokumentacja akt szkody k 168-191, zeznania świadków A. M. (5) k 208v, K. C. (2) k 208v, Ł. C. k 209, M. M. (2) k 209, A. M. (1) k 209v, sylwestra M. k 210, C. P. k 210v, C. M. k 211, zeznania w charakterze strony k 219-220,

Sąd Okręgowy dokonując rekonstrukcji stanu faktycznego i jego oceny prawnej, która finalnie doprowadziła do oddalenia powództwa pragnie zaznaczyć, że dał wiarę świadkom, którzy byli w tej sprawie nie związani z żadną ze stron. Dotyczy to głównie sąsiadów z wiski, w której żył sprawca wypadku i poszkodowany. Z ich relacji wynika, że R. C. był dobrym człowiekiem, lecz nadużywał alkoholu. Niejednokrotnie, i to nie tylko pozwanemu, potrafił wybiec na drogę i wystraszyć kierowcę przejeżdżającego auta. Tak było w czasie zdarzenia w dniu 28 października 1998r. W tym dniu był także pod wpływem alkoholu i to znacznej ilości. Tego dnia padał deszcz i warunki drogowe nie były dobre. Te okoliczności stały się podstawą weryfikacji zapadłego w sprawie karnej wyroku skazującego M. M. (1). Jak sam mówi był młody i głupi.

Żałuje tego co się stało. W opinii sąsiadów rodzina poszkodowanego nie była zamożna. Musiała więc otrzymać jakieś odszkodowanie zaraz po śmierci męża i ojca, gdyż wyraźnie poprawiły się ich warunki mieszkaniowe. Ubezpieczyciel w tej kwestii indagowany przez sąd przyjął, że brak jest jakiegokolwiek dokumentacji, by tak było. Zwłaszcza, że minęło 18 lat od zdarzenia i żadne dokumenty się nie zachowały.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Przedmiotem rozpoznania w tej sprawie był tak zwany „regres nietypowy” zgłoszony przez ubezpieczyciela, który wypłacił poszkodowanemu należne mu odszkodowanie, w stosunku do sprawcy szkody. Konstrukcja, na którą wskazał pozwany przewidziana jest w , zgodnie z którym zakładowi ubezpieczeń przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący wyrządził szkodę w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości.

W orzecznictwie i doktrynie tak ujęty regres, w przeciwieństwie do regresu wynikającego art. 828 § 1 k.c., zgodnie z którym z dniem zapłaty odszkodowania przez zakład ubezpieczeń, roszczenie ubezpieczającego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na zakład ubezpieczeń do wysokości zapłaconego odszkodowania, określany jest jako „nietypowy”. Jego nietypowość polega bowiem na tym, że roszczenie regresowe wykracza podmiotowo poza strony umowy ubezpieczenia, gdyż przysługuje przeciwko kierującemu pojazdem, którym nie musi być ubezpieczający się posiadacz. Roszczenie ubezpieczyciela służy więc przeciwko kierowcy, będącemu sprawcą szkody, niezależnie od tego, czy był on stroną umowy ubezpieczenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2005 r., III CZP 83/05). Przesłanką konieczną powstania prawa regresu w stosunku do kierującego pojazdem sprawcy szkody jest więc wypłacenie przez zakład ubezpieczeń świadczenia na rzecz poszkodowanego. Nie jest to roszczenie deliktowe, aczkolwiek istnieje związek pomiędzy roszczeniem z regresu nietypowego a czynem niedozwolonym. Spowodowanie wypadku stanowi bowiem przyczynę sprawczą określonego następstwa roszczeń. Następstwo to polega na tym, że poszkodowany ma prawo żądać naprawienia szkody wprost od ubezpieczyciela, a ten, po dokonaniu wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego, może wystąpić - w przypadkach ściśle określonych w ustawie - z roszczeniem przeciwko kierującemu pojazdem o zwrot wypłaconego świadczenia. Jak podkreśla się jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego, związek między tymi roszczeniami ma charakter czysto zewnętrzny w tym sensie, że nie jest wynikiem przejścia z mocy prawa na zakład ubezpieczeń roszczeń ubezpieczającego przeciwko sprawcy wypadku (art. 828 § 1 k.c.), ani wstąpieniem w prawa zaspokojonego wierzyciela (art.518 kc), lecz stanowi realizację odrębnego roszczenia, przyznanego ubezpieczycielowi z mocy ustawy (zob. przywołana powyżej uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2005 r.). Rozpoznając roszczenie zakładu ubezpieczeń o zwrot wypłaconego świadczenia ubezpieczeniowego, sąd nie jest bezwzględnie związany wysokością faktycznie wypłaconego

odszkodowania. Granicą odpowiedzialności sprawy szkody jest jej rzeczywista wysokość, przy czym w wypadku regresu nietypowego nie może ona przekraczać faktycznie wypłaconego przez ubezpieczyciela odszkodowania (w szerokim rozumieniu tego pojęcia obejmującym świadczenia zmierzające do naprawienia zarówno szkody majątkowej, jak i niemajątkowej). W toku procesu pozwany sprawca szkody może kwestionować wysokość i zakres świadczeń wypłaconych przez zakład ubezpieczeń podnosząc w szczególności, że ubezpieczyciel świadczył nadmiernie w stosunku do szkody poniesionej przez pokrzywdzonego. Wykazanie przez sprawcę szkody, że zakład ubezpieczeń spełnił świadczenie zbędne lub nadmierne skutkować będzie oddaleniem lub odpowiednim obniżeniem wysokości dochodzonego roszczenia regresowego (zob. J. Miaskowski, K. Niezgoda, P. Skawiński, Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Komentarz, Warszawa 2012, uwaga 9 do art. 43).

Powód pozwem z dnia 04.12.2016 roku dochodzi od pozwanego zapłaty 183 500 zł tytułem regresu nietypowego w związku ze zdarzeniem drogowym z dnia 28 października 1998 roku i oddaleniem się pozwanego z miejsca zdarzenia. W niniejszej sprawie, w związku z tym, że zdarzenie miało miejsce w dniu 28.10.1998r., zastosowanie ma Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 9 grudnia 1992 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów (Dz.U. r 96, poz. 475 ze zm.), które nie przewiduje możliwości dochodzenia regresem nietypowym przez ubezpieczyciela jakichkolwiek kwot w związku z oddaleniem się sprawcy z miejsca wypadku. Paragraf 33 ww. rozporządzenia przewidywał prawo regresu wyłącznie w sytuacji gdy sprawca wypadku: 1) wyrządził szkodę umyślnie lub w stanie nietrzeźwości, 2) wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa, 3) nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo ściganie przestępcy.

W okolicznościach niniejszej sprawy żadna z powyższych podstaw nie występuje dlatego powódce nie przysługuje roszczenie o zwrot jakichkolwiek kwot wypłaconym poszkodowanym z tytułu regresu nietypowego. Strona powodowa bezpodstawnie wskazuje w pozwie, iż podstawą prawną dochodzonego roszczenia jest § 33 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. z 2000 roku, nr 26, poz. 310 z późn. zm.). Wskazane Rozporządzenie weszło w życie zgodnie z art. 44 w dniu 25.04.2000 roku i nie może swoim zakresem obejmować zdarzeń przeszłych. Analogiczną konstatację poczynił w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie (sygn. akt II Ca 867/13) odnosząc się do obowiązywania obu rozporządzeń, iż „Rozporządzenie z dnia 9 grudnia 1992 r. utraciło moc z dniem 25 kwietnia 2000 r. na podstawie § 43 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 310 z późn. zm.) Rozporządzenie z dnia 24 marca 2000r., jak również ustawa z dnia 22 maja 2003 r., w zakresie, w jakim regulują materialnoprawne skutki zdarzeń zaistniałych przed ich wejściem w życie, nie mają mocy wstecznej.” Pomocne w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy mogą być wywody Sądu Najwyższego zawarte w uzasadnieniu uchwały Izby Cywilnej z dnia 10.11.2005 roku sygn. akt III CZP 83/05. Co prawda sama teza uchwały dotyczy kwestii przedawnienia to jednak uzasadnienie dotyczy kwestii właściwego aktu prawnego, który jest podstawą regresu ubezpieczyciela. Otóż, w przywołanej uchwale wypadek miał miejsce w dniu 3.10.1994 roku. Sąd Rejonowy wydawał wyrok w 2004 roku czyli już po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Finansów z 2000 roku, a także obowiązującej obecnie ustawy z dnia 22 maja 2003 roku. Pomimo powyższego Sąd Najwyższy wskazał, że „W okresie objętym niniejszą sprawą kwestię tę regulował § 33 rozporządzenia, stanowiąc, że ubezpieczycielowi przysługuje uprawnienie dochodzenia od kierowcy pojazdu zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej odszkodowania, jeżeli kierujący wyrządził szkodę umyślnie lub w stanie nietrzeźwości, wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa oraz nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo ściganie przestępcy. Podobny katalog przyczyn uzasadniających roszczenie zwrotne ubezpieczyciela

przewiduje art. 43 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 - dalej "ustawa"), poszerzając go o przypadek, w którym kierowca zbiegł z miejsca zdarzenia." Zatem analogicznie jak w sprawie będącej przedmiotem wydanej uchwały SN tak i w rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce - zastosowanie ma Rozporządzenie Ministra Finansów z 1992 roku, które nie przewiduje regresu za oddalenie się z miejsca zdarzenia.

Powyższa argumentacja jest prawidłowa, gdyż nie do pogodzenia systemowo byłaby sytuacja, w której w chwili zdarzenia prawo nie przewiduje uprawnienia regresowego dla ubezpieczyciela, które tenże nabywa kilka lat później. Pozwany nie może być zaskakiwany tym, że kilka lat po zdarzeniu zmieniają się przepisy prawa, które odmiennie regulują jego obowiązki i ewentualne ryzyka z tym związane. Oddalając się z miejsca zdarzenia pozwany nie przewidywał, że jego czyn będzie objęty w przyszłości regresem ubezpieczyciela, gdyż w chwili jego dokonywania prawo tego nie przewidywało.

Wobec powyższej argumentacji podzielając w pełni stanowisko pełnomocnika pozwanego roszczenie powódki nie ma materialnoprawnej podstawy i z tego powodu podlega oddaleniu w całości, o czym orzeczono jak w sentencji wyroku.

O kosztach należnych pozwanemu z tytułu zastępstwa prawnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art.98 kpc zasądzać je od strony przegrywającej.